

C/2024/1761

22.3.2024

P9_TA(2023)0321

Stosunki z Białorusią

Rezolucja Parlamentu Europejskiego z dnia 13 września 2023 r. w sprawie stosunków z Białorusią (2023/2041 (INI))

(C/2024/1761)

Parlament Europejski,

- uwzględniając swoje wcześniejsze rezolucje w sprawie Białorusi,
- uwzględniając konkluzje Rady z 12 października 2020 r. oraz 21 i 22 października 2021 r. w sprawie Białorusi,
- uwzględniając wspólną deklarację ze szczytu Partnerstwa Wschodniego, który odbył się 15 grudnia 2021 r. w Brukseli,
- uwzględniając oświadczenie ministrów spraw zagranicznych państw grupy G7 z 4 listopada 2022 r. w sprawie Białorusi,
- uwzględniając oświadczenie wysokiego przedstawiciela Josepa Borrella z 3 marca 2023 r. w sprawie skazania Alesia Bialackiego i innych obrońców praw człowieka oraz oświadczenie wysokiego przedstawiciela Josepa Borrella z 17 stycznia 2023 r. w sprawie procesów przeciwko przywódcom opozycji i dziennikarzom na Białorusi,
- uwzględniając raporty specjalnej sprawozdawczyni ONZ ds. sytuacji w zakresie praw człowieka na Białorusi Anaïs Marin z 4 maja 2022 r. i z 20 lipca 2022 r. skierowane do Rady Praw Człowieka ONZ, a także apel ekspertów ONZ z 10 października 2022 r. o natychmiastowe uwolnienie uwięzionego laureata Pokojowej Nagrody Nobla i innych obrońców praw człowieka na Białorusi oraz komentarz rzeczniczki ONZ ds. praw człowieka Raviny Shamdasani z 3 marca 2023 r. w sprawie skazania obrońców praw człowieka na Białorusi,
- uwzględniając deklarację niepodległości Białorusi od Związku Sowieckiego z 25 sierpnia 1991 r.,
- uwzględniając deklarację o suwerenności państwowej Białoruskiej Socjalistycznej Republiki Sowieckiej z 27 lipca 1990 r.,
- uwzględniając porozumienie białowieskie, ratyfikowane przez Radę Najwyższą Białorusi 10 grudnia 1991 r., w którym ogłoszono rozpad Związku Sowieckiego,
- uwzględniając konstytucję Republiki Białorusi przyjętą 15 marca 1994 r.,
- uwzględniając Powszechną deklarację praw człowieka, Kartę Narodów Zjednoczonych, Międzynarodowy pakt praw obywatelskich i politycznych, Konwencję w sprawie zakazu stosowania tortur oraz innego okrutnego, niehumanitarnego lub poniżającego traktowania albo karaniami i wszystkie inne konwencje o prawach człowieka, których Białoruś jest stroną,
- uwzględniając deklarację wiedeńską i program działania z 25 czerwca 1993 r.,
- uwzględniając Układ o nierozprzestrzenianiu broni jądrowej,
- uwzględniając memorandum budapeszteńskie o gwarancjach bezpieczeństwa,
- uwzględniając raport światowy Human Rights Watch z 2022 r. w sprawie Białorusi,
- uwzględniając Konwencję Narodów Zjednoczonych przeciwko międzynarodowej przestępczości zorganizowanej,
- uwzględniając drugie sprawozdanie oceniające grupy ekspertów przy Radzie Europy do spraw działań przeciwko handlowi ludźmi, przyjęte 28 czerwca 2022 r. i dotyczące wdrożenia przez Białoruś Konwencji Rady Europy w sprawie działań przeciwko handlowi ludźmi,
- uwzględniając sprawozdania Wysokiego Komisarza Narodów Zjednoczonych ds. Praw Człowieka z 4 marca 2022 r. i 3 lutego 2023 r. w sprawie sytuacji w zakresie praw człowieka na Białorusi w okresie poprzedzającym wybory prezydenckie w 2020 r. oraz w ich następstwie,

- uwzględniając sprawozdanie mechanizmu moskiewskiego Organizacji Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie (OBWE) z 11 maja 2023 r. w sprawie poważnego zagrożenia dla wymiaru ludzkiego OBWE na Białorusi od 5 listopada 2020 r.,
  - uwzględniając sprawozdanie z misji rozpoznawczej Organizacji Międzynarodowego Lotnictwa Cywilnego z lipca 2022 r. pt. „Wydarzenie z 23 maja 2021 r. dotyczące lotu Ryanair FR4978 w przestrzeni powietrznej Białorusi”,
  - uwzględniając rezolucję nr 2495 (2023) Zgromadzenia Parlamentarnego Rady Europy z 27 kwietnia 2023 r. w sprawie deportacji i przymusowego przekazywania ukraińskich dzieci i innych cywilów do Federacji Rosyjskiej lub na tymczasowo okupowane terytoria ukraińskie oraz w sprawie stworzenia warunków do ich bezpiecznego powrotu, położenia kresu tym przestępstwom i ukarania sprawców,
  - uwzględniając decyzję Międzynarodowej Organizacji Pracy (MOP) GB.347/INS/14(Rev.1) z 20 marca 2023 r. oraz swoją rezolucję z 12 czerwca 2023 r. w sprawie środków zalecanych przez Radę Administracyjną na mocy art. 33 Konstytucji MOP w sprawie Białorusi,
  - uwzględniając art. 54 Regulaminu,
  - uwzględniając sprawozdanie Komisji Spraw Zagranicznych (A9-0258/2023),
- A. mając na uwadze, że trzy lata po sfałszowanych wyborach prezydenckich przeprowadzonych 9 sierpnia 2020 r. nielegalny reżim Alaksandra Łukaszenki nasila systematyczne represje wobec narodu białoruskiego, które obejmują wszystkie grupy społeczne, w tym osoby szczególnie wrażliwe i zmarginalizowane; mając na uwadze, że sądy skazały ponad trzy tysiące osób na różne kary na podstawie politycznie umotywowanych zarzutów, a ponad 1 500 osób pozostaje w więzieniach z powodów politycznych, podczas gdy tysiące innych poddaje się torturom, gdyż nie chcą przyznać się do takiego statusu ani żyć pod ciągłą presją zastraszania, gróźb oraz ewentualnych aresztowań i sfabrykowanych zarzutów; mając na uwadze, że reżim Łukaszenki zasądził setki politycznych wyroków skazujących pod zarzutami karnymi, w tym odebrał prawo do wykonywania zawodu prawie stu białoruskim prawnikom, zamknął setki mediów i wyrejestrował ponad tysiąc organizacji pozarządowych; mając na uwadze, że większość przedsiębiorców medialnych i dziennikarzy zmuszono do ucieczki z Białorusi i wznowienia działalności na uchodźstwie, głównie na Litwie i w Polsce; mając na uwadze, że ponad 30 dziennikarzy i pracowników mediów pozostaje w więzieniu na podstawie fikcyjnych zarzutów karnych; mając na uwadze, że zamknięto cztery główne niezależne związki zawodowe i Białoruski Kongres Demokratycznych Związków Zawodowych i uwięziono co najmniej 14 ich liderów i członków; mając na uwadze, że zwolnieni więźniowie polityczni doświadczają ogromnej dyskryminacji, gdyż reżim zakazuje im swobodnego przemieszczania się oraz dostępu do rynku pracy, ich rachunków bankowych i innych aktywów finansowych; mając na uwadze, że działania reżimu i odmowa pomocy medycznej i prawnej skutkowałą śmiercią więźniów politycznych takich jak Witold Aszurak, Dźmitryj Dudoits, Alaksandr Wikhor, Mikałaj Klimowicz, Dźmitryj Sarokin i Aleś Puszkini; mając na uwadze, że tylko w ostatnich latach około 300 tysięcy Białorusinów uciekło z kraju z obawy przed podobnym losem;
- B. mając na uwadze, że w sprawozdaniach wysokiego komisarza Narodów Zjednoczonych ds. praw człowieka w sprawie sytuacji na Białorusi porównano represje stosowane przez reżim Łukaszenki do zbrodni przeciwko ludzkości;
- C. mając na uwadze, że w maju i czerwcu 2023 r. przypadła trzecia rocznica aresztowania białoruskiego opozycyjnego blogera Siarhieja Cichanouskiego i Wiktara Babaryki na podstawie zarzutów politycznych w czasie, gdy ubiegali się o białoruską prezydenturę; mając na uwadze, że Palina Szarenda-Panasiuk, więźniarka polityczna i działaczka kampanii obywatelskiej Europejska Białoruś, postanowiła zrzec się obywatelstwa białoruskiego w proteście przeciwko torturom podczas uwięzienia, a po wypełnieniu formalnego wniosku odprowadzono ją na badania psychiatryczne i od tego czasu miejsce jej pobytu jest nieznane;
- D. mając na uwadze, że na Białorusi co najmniej 1 300 dzieci z niepełnosprawnościami przebywa w placówkach, które mają problemy z właściwą diagnozą, edukacją czy reintegracją społeczną, a także nie podlegają zasadom odpowiedzialności publicznej i przejrzystości;
- E. mając na uwadze, że społeczność międzynarodowa, w tym UE i jej państwa członkowskie, nie uznała wyników sfałszowanych wyborów prezydenckich i nie uznaje Aleksandra Łukaszenki za prezydenta Białorusi; mając na uwadze, że władze białoruskie nie przeprowadziły skutecznych dochodzeń w sprawie powszechnych zarzutów dotyczących tortur i innego złego traktowania pokojowo nastawionych protestujących przez funkcjonariuszy organów ścigania w sierpniu 2020 r. w następstwie sfałszowanych wyborów prezydenckich;

- F. mając na uwadze, że reżim eliminuje ostatnie pozostałości po pluralizmie politycznym w kraju, w tym również w drodze planowanej tak zwanej ponownej rejestracji partii politycznych, która prawdopodobnie doprowadzi do wyeliminowania wszystkich partii z wyjątkiem tych, które popierają reżim; mając na uwadze, że nowa konstytucja z lutego 2022 r. tworzy nowe niedemokratyczne instytucje, które służą jedynie umocnieniu władzy przez reżim i pozbawieniu parlamentu ostatnich pozorów posiadania głosu w procesie politycznym;
- G. mając na uwadze, że w styczniu 2022 r. weszły w życie zmiany w białoruskim kodeksie karnym, przywracające odpowiedzialność karną za działalność w niezarejestrowanych organizacjach; mając na uwadze, że obecnie w kraju tym nie działają legalnie żadne organizacje praw człowieka; mając na uwadze, że w maju 2022 r. weszły w życie dodatkowe zmiany w kodeksie karnym, dzięki którym władze rozszerzyły zakres stosowania kary śmierci, tak aby obejmował również usiłowanie przeprowadzenia aktów terroryzmu, zarzut wykorzystywany wcześniej w procesach działaczy politycznych; mając na uwadze, że w lipcu 2022 r. Łukaszenka podpisał ustawę, która na mocy 48 artykułów kodeksu karnego umożliwia prowadzenie dochodzeń i procesów pod nieobecność oskarżonego; mając na uwadze, że w styczniu 2023 r. reżim Łukaszenki uchwalił przepisy pozbawiające obywatelstwa emigrantów, których oskarżono o tzw. przestępstwa związane z ekstremizmem, a lista takich osób obejmuje obecnie ponad 2 000 nazwisk;
- H. mając na uwadze, że reżim Łukaszenki w sposób niebezpieczny podważa suwerenność Białorusi poprzez przekształcenie jej w państwo satelickie Rosji i przyzwolenie na pochłonięcie Białorusi przez Rosję w ramach tak zwanego państwa związkowego, co bardzo podnosi ryzyko bezpośredniej okupacji i jest sprzeczne z wolą większości Białorusinów; mając na uwadze, że Łukaszenko zasugerował pakt państwa związkowego tworzonego przez Białoruś, Rosję i Kazachstan z myślą o wspólnej broni jądrowej;
- I. mając na uwadze, że reżim Łukaszenki nadal niszczy przejawy tożsamości narodowej Białorusinów, co obejmuje również język i kulturę tego kraju; mając na uwadze, że reżim prowadzi agresywną politykę rusyfikacji poprzez arbitralne zatrzymania, a zwłaszcza brutalne traktowanie osobistości świata kultury, w tym pisarzy, artystów i muzyków, a także osób, które publicznie wypowiadają się po białorusku, a także poprzez zakazanie białoruskich symboli narodowych i historycznych, takich jak biało-czerwono-biała flaga i herb Pogoni, a także zamykanie wydawnictw, prywatnych szkół i kursów języka białoruskiego;
- J. mając na uwadze, że reżim Łukaszenki nadal marginalizuje mniejszości etniczne, religijne i seksualne, w szczególności litewskie i polskie społeczności etniczne, prześladując ich przywódców, takich jak Andrzej Poczobut, zamykając litewskie i polskie instytucje edukacyjne, eliminując edukację w ich językach etnicznych i niszcząc polskie cmentarze historyczne; mając na uwadze, że reżim represjonuje również wspólnoty religijne i osobistości życia religijnego, naruszając tym samym prawo do wolności religii i przekonań; mając na uwadze, że liczni księża i pastoryzy rzymskokatolicki, protestancy, prawosławni i grekokatolicki byli przedmiotem różnych prześladowań, od grzywnien po długie okresy pozbawienia wolności; mając na uwadze, że białoruski Kościół prawosławny w wielu przypadkach służy interesom reżimu, w tym wspiera rosyjską wojnę napastniczą przeciwko Ukrainie; mając na uwadze, że zmarły arcybiskup Grodna Artemiusz (Kiszczanka), który był jedynym hierarchą podlegającego Moskwie białoruskiego Kościoła prawosławnego – Egzarchatu Białoruskiego – który potępił przemoc stosowaną przez reżim Łukaszenki przeciwko pokojowo nastawionym protestującym w 2020 r., został przeniesiony w stan spoczynku, a następnie nękaný, co wpłynęło na jego zdrowie i przyspieszyło jego śmierć;
- K. mając na uwadze, że osoby LGBTI na Białorusi w dalszym ciągu są systemowo dyskryminowane i narażone na przemoc; mając na uwadze, że Białoruś może wprowadzić przepisy dotyczące „propagandy” LGBTI podobne do przepisów obowiązujących w Rosji; mając na uwadze, że Białorusini mieszkający i pracujący w Rosji lub szukający tam schronienia są wśród osób najbardziej narażonych na represje transgraniczne ze strony białoruskich władz;
- L. mając na uwadze, że władze białoruskie często stosują nadzór i cenzurę internetową oraz sieją dezinformację, wykorzystując do kontroli ludności technologie; mając na uwadze, że taka represyjna praktyka stanowi kolejny krok w kierunku cyfrowego autorytaryzmu i tłumienia praw cyfrowych osób na Białorusi oraz skutkuje jeszcze większym zastraszaniem obywateli i kurczeniem się przestrzeni obywatelskiej;
- M. mając na uwadze, że w październiku 2022 r. Białoruś wycofała się z Pierwszego protokołu fakultatywnego do Międzynarodowego paktu praw obywatelskich i politycznych, a tym samym zablokowała od 8 lutego 2023 r. mandat Komitetu Praw Człowieka ONZ do przyjmowania i rozpatrywania skarg dotyczących praw człowieka składanych przez Białorusinów; mając na uwadze, że pozbawiło to Białorusinów ochrony międzynarodowej, gdyż ani Rada Praw Człowieka ONZ, ani Europejski Trybunał Praw Człowieka nie mogą rozpatrywać skarg Białorusinów;

- N. mając na uwadze, że nielegalny reżim Łukaszenki aktywnie wspiera Rosję i stał się współsprawcą w nieuzasadnionej rosyjskiej wojnie napastniczej i zbrodniach wojennych przeciwko Ukrainie; mając na uwadze, że reżim bezpośrednio umożliwia i wspiera rosyjską agresję wojskową na Ukrainę i wykorzystywanie przez Rosję środków terrorystycznych, o czym świadczy zmiana planu podróży samolotu Ryanair FR4978 w maju 2021 r. oraz oświadczenie o przyjęciu wspieranej przez państwo rosyjskiej organizacji terrorystycznej, jaką jest Grupa Wagner; mając na uwadze, że większość Białorusinów sprzeciwia się uczestnictwu swojego kraju w tej wojnie i pokazała to, organizując pokojowe protesty skutkujące aresztowaniami, wnoszeniem oskarżeń i naruszaniem przepisów przez policję, sabotując transport rosyjskiego sprzętu wojskowego oraz dołączając do białoruskich oddziałów walczących ramię w ramię z ukraińskimi siłami zbrojnymi lub wspierając je; mając na uwadze, że stosowanie kary śmierci zniechęca do wszelkiego oporu wobec zaangażowania Białorusi w rosyjską wojnę napastniczą przeciwko Ukrainie, gdyż Białoruś jest jedynym krajem w Europie i Azji Środkowej wykonującym karę śmierci; mając na uwadze, że współudział reżimu Łukaszenki w rosyjskiej wojnie napastniczej przeciwko Ukrainie został zdecydowanie potępiony przez UE i NATO oraz doprowadził do wypracowania przez te organizacje wspólnego podejścia opartego na podobnych, a nawet wspólnych ocenach, oraz że należy odpowiednio zacieśnić współpracę między UE a NATO;
- O. mając na uwadze, że 27 kwietnia 2023 r. Zgromadzenie Parlamentarne Rady Europy jednogłośnie potępiło deportację, reedukację i rusyfikację ukraińskich dzieci, z których część wysłano do obozu Dubrawa, którego właścicielem jest przedsiębiorstwo Białaruśkalij; mając na uwadze, że zbrodnie, w których uczestniczy reżim Łukaszenki, mogą stanowić ludobójstwo;
- P. mając na uwadze, że reżim Łukaszenki stanowi bezpośrednie zagrożenie dla UE i bezpieczeństwa jej obywateli; mając na uwadze, że dowodem na to jest jego zgoda na rozmieszczenie rosyjskiej taktycznej broni jądrowej na terytorium Białorusi, odmowa wdrożenia wymogów bezpieczeństwa jądrowego w białoruskiej elektrowni jądrowej w Ostrowcu, zorganizowane porwanie samolotu cywilnego o numerze lotu Ryanair FR4978, nieprzerwana instrumentalizacja migracji i handlu ludźmi, agresywna retoryka wojenna od sierpnia 2020 r. oraz dążenie do zwiększonej obecności wojskowej Rosji na Białorusi poprzez stałe wspólne manewry;
- Q. mając na uwadze, że reżim Łukaszenki nadal zmusza migrantów z państw spoza UE do przekraczania swoich granic z Polską, Litwą i Łotwą; mając na uwadze, że migranci na Białorusi doświadczają tortur i innego złego traktowania ze strony straży granicznej i innych urzędników, przeszkód w ubieganiu się o azyl i zwracania na granicy;
- R. mając na uwadze, że białoruskie siły demokratyczne pod przywództwem Swiatłany Cichanouskiej mają ugruntowaną strukturę nieprzerwanie zyskującą uznanie na arenie międzynarodowej, czego przykładem jest niedawne utworzenie zjednoczonego rządu tymczasowego, odnowa Rady Koordynacyjnej i Misja Demokratycznej Białorusi w Brukseli; mając na uwadze, że zjednoczony rząd tymczasowy, członkowie diaspory różnych demokratycznych partii opozycyjnych i inni Białorusini odgrywają kluczową rolę w ciągłym zapewnianiu aktywnego wsparcia więźniom politycznym, ich rodzinom i działaczom nadal przebywającym na Białorusi;
- S. mając na uwadze, że Swiatłana Cichanouska i liderzy demokratycznych partii politycznych publicznie zadeklarowali europejskie aspiracje Białorusinów;
- T. mając na uwadze, że w odpowiedzi na trwające represje UE i jej państwa członkowskie przyjęły szereg środków ograniczających wobec reżimu Łukaszenki, w tym sankcje wymierzone w 195 osób i 34 podmioty winne bezpośredniego udziału w naruszeniach praw człowieka i wspierania reżimu; mając na uwadze, że UE i jej państwa członkowskie przeznaczyły ponad 100 mln EUR na wsparcie narodu białoruskiego i jego demokratycznych aspiracji;
- U. mając na uwadze, że reżim Łukaszenki ogranicza wpływ zachodnich sankcji na Białoruś, wykorzystując pomoc Rosji, polegającą np. na wykorzystaniu rosyjskiej infrastruktury transportowej i portowej do eksportu białoruskich towarów, preferencyjnym dostępie do rosyjskiego rynku i odraczaniu spłaty zadłużenia względem Rosji, a także obchodząc te sankcje;
- V. mając na uwadze, że w 2022 r. w wyniku zachodnich sankcji PKB Białorusi spadł o 4,7 %, dwa razy mniej, niż oczekiwano; mając na uwadze, że unijne przywozy z Białorusi w 2022 r. zmniejszyły się ponad dwukrotnie w porównaniu z poprzednimi latami, z 6,54 mld EUR w 2021 r. do 3,19 mld EUR; mając na uwadze, że białoruski eksport do Rosji zwiększył się o 40 % z poziomu 16,3 mld USD w 2021 r. do 23 mld USD w 2022 r.; mając na uwadze, że białoruskie wywozy do Chin prawie podwoiły się w 2022 r.;

- W. mając na uwadze, że reżim Łukaszenki przywraca centralnie planowany model gospodarczy z czasów sowieckich, w szczególności poprzez regulację cen detalicznych, utrzymywanie produkcji przemysłowej w przedsiębiorstwach państwowych na wysokim poziomie nawet w przypadku braku popytu oraz represje względem przedsiębiorstw prywatnych, w tym zakaz sprzedaży przez inwestorów zagranicznych ich udziałów w przedsiębiorstwach na Białorusi, i wprowadzanie przepisów umożliwiających konfiskatę prywatnego mienia; mając na uwadze, że Białoruś nie zastosowała się do kluczowych wniosków komisji śledczej MOP z 2004 r., a reżim Łukaszenki nadal prześladowuje działaczy związków zawodowych;
- X. mając na uwadze, że dzięki unijnemu wsparciu setki Białorusinów otrzymują obecnie stypendia, a wielu więcej bierze udział w szkoleniach internetowych w celu wzmocnienia swoich umiejętności zawodowych i będzie zaangażowanych w wymiany zawodowe;

Ciągłe represje ze strony reżimu Łukaszenki i unijne wsparcie dla osób represjonowanych

1. w najostrejszych słowach potępia niesłabnące represje oraz systematyczne i powszechne ciągłe naruszanie praw człowieka przez reżim Łukaszenki, w tym liczne przypadki złego traktowania i torturowania więźniów politycznych oraz innych osób, takich jak dziennikarze, obrońcy praw człowieka czy niezależni działacze związków zawodowych, ściganych na podstawie zarzutów motywowanych politycznie, zatrzymywania takich osób bez prawa kontaktu i nieudzielania im odpowiedniej pomocy medycznej; potępia również wywieranie nacisku na osoby ścigane poprzez celowe aresztowanie i skazywanie ich krewnych oraz pozbawianie ich adwokatów prawa do wykonywania zawodu; nadal solidaryzuje się z odważnym narodem białoruskim i członkami organizacji społeczeństwa obywatelskiego, którzy, ryzykując wolność i życie, stają w obronie suwerennej, wolnej i demokratycznej Białorusi, w której panują sprawiedliwość, pokój i prawa człowieka;
2. domaga się, aby reżim Łukaszenki położył kres tej spirali przemocy, tortur, represji i propagandy wobec osób o odmiennych poglądach i osób postrzeganych jako krytycy, natychmiast i bezwarunkowo uwolnił wszystkich więźniów politycznych, członków ich rodzin i wszystkie osoby przetrzymywane arbitralnie, ogłosił powszechną amnestię dla wszystkich osób aresztowanych ze względów politycznych od 2020 r. oraz umożliwił pokojowe przekazanie władzy po przeprowadzeniu wolnych i uczciwych wyborów;
3. wzywa władze białoruskie do natychmiastowego położenia kresu okrutnym, nieludzkim i poniżającym warunkom tymczasowego aresztowania i przetrzymywania więźniów politycznych, co dotyczy m.in. odmowy leczenia, podstawowych produktów higienicznych oraz dostępu do prawników i członków rodziny; potępia praktykę powiązanych aresztowań lub nieuzasadnione przedłużanie okresów tymczasowego aresztowania za wykroczenia lub w związku z wymyślonymi zarzutami dotyczącymi „ekstremizmu”; wyraża głębokie zaniepokojenie faktem, że uwięzieni przywódcy opozycji demokratycznej Wiktar Babaryka i Maria Kalesnikawa zostali potajemnie przeniesieni do szpitala bez żadnych informacji na temat ich stanu zdrowia; jest również zaniepokojony utrzymującym się od dawna brakiem informacji na temat sytuacji polityków opozycji Siarhieja Cichanouskiego, Mikołaja Statkiewicza i Maksima Znaka, dziennikarzy Ihara Losika, Kaciaryny Bachwaławej (pseudonim literacki: Andrejewa) i Andrzeja Poczobuta, który jest również jednym z przywódców polskiej mniejszości na Białorusi, a także działaczki kampanii obywatelskiej Europejska Białoruś Paliny Szarendy-Panasiuk;
4. wzywa reżim Łukaszenki do natychmiastowego zapewnienia koniecznego leczenia i odpowiedniego nadzoru medycznego wszystkim więźniom politycznym cierpiącym na poważne choroby i problemy zdrowotne, takim jak Maryja Kalesnikawa, Wiktar Babaryka, Aleś Bialacki, Ryhor Kastusiu, Irina Melcher, Halina Derbysz, Hienadz Fiadynicz, Marfa Rabkowa, Wasil Bierasnieu, Wiaczasław Areszka, Uładzimir Hundar, Uładzimir Mackiewicz, Mikołaj Statkiewicz, Alena Hnauk, Andrei Wojnicz, Alaksandr Fiaduta, Mikita Załatarou, Dzmityj Załomski, Aleksiej Hubicz, Wadzim Hurman, Antanina Kanawaława, Andrei Skurko, Daria Afanasjewa, Arsenij Majseiczuk, Ihar Minc, Paweł Hanczaryk, Siarhieja Batura, Wiaczasław Daszkiewicz, Danił Kastiukiewicz, Michaił Kamicewicz, Palina Szarenda-Panasiuk, Andrzej Poczobut, Ksenia Łutcina, Maryna Markiewicz, Jauhien Liułkowicz, Wolha Cybulskaja, Wolha Załatar, Arciom Bajarski, Paweł Kuczynski, Uładzimir Małakuski, Rusłan Słucki, Alena Mauszuk, Larysa Kuzmenka, Kirył Pałczuński, Jurij Prakharenka, Siarhieja Wierieszczagin, Wiaczasław Rahaszczuk, Alaksandr Kapszul, Raman Karaniewicz, Wital Mielnik, Aksana Zareckaja i Wiktoryja Kulsza;
5. wzywa białoruskie władze, by pozwoliły dyplomatom i organizacjom międzynarodowym, w tym niezależnym fundacjom medycznym, w szczególności Międzynarodowemu Komitetowi Czerwonego Krzyża (MKCK), odwiedzać więźniów politycznych w celu oceny ich stanu i udzielenia im pomocy; wzywa Komisję, państwa członkowskie UE i instytucje międzynarodowe takie jak MKCK i UNICEF do utrzymania systematycznego i kompleksowego wsparcia dla białoruskich więźniów politycznych i ich rodzin znajdujących się w trudnej sytuacji finansowej, a także dla więźniów politycznych, którzy odbyli swoją karę, w tym wsparcia finansowego oraz pomocy w rehabilitacji zdrowotnej i psychologicznej;

6. domaga się niezależnego dochodzenia oraz sprawozdania ekspertów w sprawie śmierci więźniów politycznych przetrzymywanych przez reżim, a także w sprawie śmierci działacza Ramana Bandarenki w listopadzie 2020 r. w wyniku brutalnego pobicia, rzekomo przez policjantów w cywilu lub osoby działające na ich zlecenie;

7. wzywa reżim Łukaszenki, by powstrzymał się od wszelkiego rodzaju nękania, w tym byłych więźniów politycznych, którzy zostali uwolnieni; wzywa reżim, by umożliwił tym byłym więźniom prowadzenie życia na wolności i zapewnił im pełny dostęp do rynku pracy, życia społecznego oraz rachunków bankowych i aktywów; wyraża głębokie zaniepokojenie domniemanym wykorzystywaniem, w szczególności przez dostawców dużych przedsiębiorstw z siedzibą w UE, pracy przymusowej więźniów w białoruskich koloniach karnych; wzywa wszystkie przedsiębiorstwa z siedzibą w UE do zakończenia stosunków z wszelkimi białoruskimi dostawcami, którzy wykorzystują pracę przymusową w swoich łańcuchach dostaw, nawet jeśli nie są jeszcze objęci środkami ograniczającymi, oraz wzywa Radę do nałożenia sankcji na wszelkie białoruskie przedsiębiorstwa, które wykorzystują pracę przymusową w swoich łańcuchach dostaw; z zadowoleniem przyjmuje niedawne przyjęcie przez MOP rezolucji w sprawie środków zalecanych przez Radę Administracyjną na mocy art. 33 Konstytucji MOP w sprawie systematycznego naruszania przez Białoruś wolności zrzeszania się, tłumienia demokratycznego ruchu związkowego oraz ciągłego prześladowania niezależnych przywódców i działaczy związków zawodowych, a także wzywa państwa członkowskie MOP do podjęcia odpowiednich działań;

8. przypomina, że ogłoszone 28 stycznia 2021 r. jednostronne wycofanie się reżimu Łukaszenki z polityki Partnerstwa Wschodniego nie ma legitymacji, ponieważ nie odzwierciedla prawdziwej woli narodu białoruskiego i jego dążenia do wolnego, demokratycznego państwa;

9. ponownie potępia decyzję reżimu Łukaszenki o wycofaniu Białorusi z konwencji z Aarhus – międzynarodowego porozumienia wdrażającego prawo człowieka do czystego, zdrowego i zrównoważonego środowiska;

10. wzywa instytucje UE i państwa członkowskie do zbadania możliwości umożliwienia przedstawicielom białoruskich sił demokratycznych, zwłaszcza Swiatłanie Cichanouskiej, prawowitej przedstawicielce narodu białoruskiego, i społeczeństwu obywatelskiemu zajęcia pustych miejsc zajmowanych wcześniej przez przedstawicieli władz białoruskich na forach dwustronnych i wielostronnych, w szczególności w ramach polityki Partnerstwa Wschodniego; wzywa Komisję do włączenia niezależnych, niezwiązanych z reżimem białoruskich ekspertów jako przedstawicieli krajowych Białorusi do programów współpracy takich jak EU4Climate, EU4Environment i innych inicjatyw; zachęca Radę do Spraw Zagranicznych, by przedłużyła stałe zaproszenie dla Swiatłany Cichanouskiej jako liderki zjednoczonego rządu tymczasowego Białorusi do udziału w posiedzeniach dotyczących Białorusi; wzywa liderów państw członkowskich, a także przywódców politycznych pozostałych państw uczestniczących w Europejskiej Wspólnocie Politycznej do włączenia białoruskich sił demokratycznych do Europejskiej Wspólnoty Politycznej, na przykład poprzez nadanie im statusu obserwatora;

11. potępia politycznie umotywowane procesy pokazowe i fabrykowane zarzuty mające na celu wywołanie strachu u przedstawicieli i zwolenników sił demokratycznych, społeczeństwa obywatelskiego, niezależnych mediów, wolnych związków zawodowych, obrońców praw człowieka oraz mniejszości narodowych, religijnych i seksualnych; potępia decyzję władz białoruskich z 23 sierpnia 2023 r. o uznaniu znanego Centrum Obrony Praw Człowieka „Wiosna” i wszystkich jego oddziałów za „organizację ekstremistyczną” oraz wzywa do natychmiastowego uwolnienia jego przewodniczącego i założyciela, laureata Pokojowej Nagrody Nobla i Nagrody im. Sacharowa Alesia Bialackiego, a także jego kolegów Walencina Stefanowicza, Uładzimira Łabkowicza, Marfy Rabkowej i Andreja Chapiuka; ponadto w szczególności potępia skazanie na długoletnią karę więzienia Hienadzia Fiadynicza, Wasila Bierasnieua, Wiaczasłaua Areszki, Maryny Zołatawej i Ludmiły Czekiny, a także zaoczne skazanie liderów sił demokratycznych, takich jak Swiatłana Cichanouska, Paweł Łatuszka, Maryja Maroz, Wolha Kawalkowa, Siarhiej Dyleuski, Waleryj Cepkała, Sciapan Puciła i Jan Rudzik, pod fałszywymi zarzutami dotyczącymi „spisku w celu przejęcia władzy” lub „tworzenia organizacji ekstremistycznych”; potępia ciągłe więzienie przywódców opozycji demokratycznej Pawieła Siewiarynieca i Mikałaja Statkiewicza; potępia akty represji transgranicznych popełniane przez reżim Łukaszenki względem Białorusinów za granicą, a także ułatwianie tych działań przez Rosję i jej aktywne uczestnictwo w nich; wzywa reżim do natychmiastowego zaprzestania odbierania dzieci spod opieki rodziców i grożenia takim działaniem, aby ukarać rodziców za protesty lub aktywność polityczną; zachęca Radę i Komisję, aby określiły nowe sposoby działania na rzecz uwolnienia wszystkich więźniów politycznych na Białorusi;

12. wzywa władze białoruskie do natychmiastowego złagodzenia wszystkich wyroków śmierci i bezzwłocznego wprowadzenia moratorium na wykonywanie kary śmierci, co będzie pierwszym krokiem w kierunku jej pełnego i trwałego zniesienia;

13. wzywa Komisję i państwa członkowskie, by w dalszym ciągu umożliwiały obrońcom praw człowieka, prawnikom i organizacjom społeczeństwa obywatelskiego świadczenie usług, w szczególności pomocy społecznej, opieki zdrowotnej i ochrony publicznej, na rzecz więźniów politycznych i ich rodzin; wzywa dyplomatów UE i państw członkowskich, pomimo istniejących trudności, aby współpracowali z przedstawicielami społeczeństwa obywatelskiego, obrońcami praw człowieka, niezależnymi mediami, grupami prodemokratycznymi i rodzinami więźniów politycznych na Białorusi oraz udzielali im wsparcia;

14. wzywa Komisję, państwa członkowskie i Europejską Służbę Działań Zewnętrznych (ESDZ) do współpracy z partnerami międzynarodowymi, np. z mechanizmem moskiewskim OBWE i Radą Praw Człowieka ONZ, a także z obrońcami praw człowieka i przedstawicielami społeczeństwa obywatelskiego na miejscu w zakresie monitorowania, dokumentowania i zgłaszania poważnych naruszeń praw człowieka i zbrodni przeciwko ludzkości, jakie mają miejsce na Białorusi, aby następnie rozliczyć winnych i doprowadzić do zadośćuczynienia dla ofiar; podkreśla cenną pracę organizacji pozarządowych na Białorusi i poza nią, które dokumentują przypadki tortur, a tym samym przygotowują ważne fundamenty dla przyszłego ścigania przestępstw popełnionych przez reżim Łukaszenki; ponownie wyraża poparcie dla międzynarodowej platformy rozliczalności dla Białorusi;

15. ponawia apel do państw członkowskich UE o przygotowanie podstaw do ścigania białoruskich urzędników, którzy są odpowiedzialni za oszustwa wyborcze i poważne naruszenia praw człowieka oraz zbrodnie przeciwko ludzkości lub są w nie zamieszani, zgodnie z przyjętymi zasadami jurysdykcji eksterytorialnej i uniwersalnej; przyłącza się do apelu Wysokiego Komisarza Narodów Zjednoczonych ds. Praw Człowieka skierowanego do wszystkich państw członkowskich ONZ, by rozważyły dążenie w ten sposób do rozliczalności; popiera dalsze dyskusje na temat ewentualnego ustanowienia w Hadze międzynarodowego trybunału ds. łamania praw człowieka na Białorusi;

Zaangażowanie reżimu Łukaszenki w rosyjską wojnę napastniczą przeciwko Ukrainie

16. z całą stanowczością potępia zaangażowanie reżimu Łukaszenki w nieuzasadnioną, nielegalną i niczym niesprobowaną wojnę napastniczą Rosji przeciwko Ukrainie oraz szeregowanie przez ten reżim mowy nienawiści, dezinformacji i propagandy związanej z wojenną retoryką Moskwy; potępia w związku z tym masowe dostarczanie przez reżim amunicji i sprzętu wojskowego rosyjskim agresorom, w szczególności produkcję komponentów dla rosyjskiego wojska, a także stacjonowanie wojsk rosyjskich na Białorusi i ich szkolenie przez białoruskich instruktorów, przyjęcie nielegalnej i wspieranej przez państwo rosyjskiej organizacji terrorystycznej Grupa Wagner, groźbę przyłączenia się do agresji w połączeniu ze stacjonowaniem oddziałów przy granicy białorusko-ukraińskiej, co wiąże tam wojska ukraińskie, oraz wykorzystywanie terytorium białoruskiego, przestrzeni powietrznej i infrastruktury do celów inwazji, a także ciągłe ataki rakietowe na cele wojskowe i cywilne w Ukrainie; zauważa, że zdecydowana większość Białorusinów odrzuca to wieloaspektowe zaangażowanie w rosyjską wojnę napastniczą; wyraża pełne poparcie dla białoruskich działaczy, którzy przeciwstawiają się agresorom w granicach Białorusi, blokując linie kolejowe i inne linie dostaw wykorzystywane przez rosyjskie wojsko, dla białoruskich cyberpartyzantów i ochotników, w szczególności pułku im. Konstantego Kalinowskiego i byłego pułku „Pogoń”, którzy odważnie walczą po stronie ukraińskich sił zbrojnych, aby odeprzeć agresorów; w pełni popiera udzielanie pomocy członkom tego ruchu oporu;

17. potępia nielegalne przemieszczenie ponad 2 150 dzieci, w tym sierot, z obszarów Ukrainy okupowanych przez Rosję do tzw. obozów rekreacyjnych na Białorusi, w których są poddawane rusyfikacji i indoktrynacji; zdecydowanie potępia zaangażowanie Białoruskiego Czerwonego Krzyża w nielegalną deportację ukraińskich dzieci; wspiera ukraińskich prokuratorów prowadzących dochodzenie w sprawie roli Białorusi w przymusowych deportacjach oraz uważa, że działania samego Łukaszenki i jego reżimu mogą także stanowić zbrodnię przeciwko ludzkości w formie „deportacji lub przymusowego przemieszczania ludności”, zgodnie ze statutem rzymskim Międzynarodowego Trybunału Karnego (MTK); uważa, że Łukaszenko jest tak samo odpowiedzialny za te zbrodnie wojenne jak Władimir Putin i Maria Lwowa-Bielewa, a zatem wzywa MTK do wydania podobnego międzynarodowego nakazu aresztowania Łukaszenki; wzywa Radę do rozszerzenia wykazu osób objętych sankcjami UE o osoby zaangażowane w przymusowe deportacje ukraińskich dzieci na Białoruś;

18. apeluje o większą synergię i spójność między Strategicznym kompasem UE a koncepcją strategiczną NATO, zwłaszcza w odniesieniu do ich wdrażania, w celu przeciwdziałania rosyjskiej agresji na Ukrainę i współsprawstwu reżimu Łukaszenki w tym konflikcie; podkreśla, jak ważne jest wzmocnienie współpracy między UE a NATO dotyczącej wszystkich odpowiednich aspektów zaangażowania Białorusi w wojnę Rosji przeciwko Ukrainie; uważa, że konieczne jest opracowanie wspólnej strategii na rzecz zachowania niepodległości Białorusi, w tym międzynarodowe wsparcie w tym zakresie i na rzecz demokratycznej transformacji tego kraju z udziałem UE i instytucji międzynarodowych, takich jak OBWE, Rada Europy i G-7;

19. uważa, że umożliwiając prowadzenie nieuzasadnionej rosyjskiej wojny napastniczej przeciwko Ukrainie, reżim Łukaszenki stał się współsprawcą zbrodni popełnianych przez Rosję, co oznacza odpowiedzialność za zniszczenia i szkody wyrządzone Ukrainie; uważa ponadto, że specjalny międzynarodowy trybunał ds. zbrodni agresji popełnionej przez Rosję przeciwko Ukrainie musi mieć jurysdykcję do prowadzenia śledztwa nie tylko przeciwko Putinowi oraz rosyjskim przywódcom politycznym i wojskowym, ale również przeciwko przywódcom Białorusi; wobec tego wzywa instytucje UE i państwa członkowskie do podjęcia wszelkich niezbędnych działań, aby umożliwić ściganie białoruskich urzędników biorących udział w zbrodni agresji, zbrodniach wojennych, zbrodniach przeciwko ludzkości i zbrodniach ludobójstwa popełnianych w Ukrainie; z zadowoleniem przyjmuje w związku z tym kroki podjęte w celu ustanowienia krajowego biura MTK w Ukrainie; wzywa UE i jej państwa członkowskie do znalezienia prawnych sposobów konfiskaty aktywów białoruskich przywódców i powiązanych białoruskich podmiotów zaangażowanych w rosyjskie działania wojenne i, o ile będzie to możliwe, do wykorzystania tych aktywów na rzecz odbudowy Ukrainy;

20. wzywa UE i jej państwa członkowskie do rozszerzenia i wzmocnienia zakresu sankcji (środków ograniczających) oraz do przyjęcia nowego zbioru sankcji przeciwko Białorusi i Rosji, a także wobec osób fizycznych i prawnych odpowiedzialnych za poważne naruszenia praw człowieka na Białorusi lub współodpowiedzialnych za takie naruszenia na mocy systemu sankcji wymierzonego w Rosję i Białoruś oraz globalnego mechanizmu sankcji UE za naruszenia praw człowieka (unijna ustawa Magnickiego), w tym wobec sędziów, prokuratorów, funkcjonariuszy organów ścigania, funkcjonariuszy więzień i kolonii karnych, propagandystów oraz agentów cieszącego się złą sławą KGB i Głównego Zarządu ds. Zwalczania Przystępczości Zorganizowanej i Korupcji (GUBOPiK/HUBAZiK);

21. wzywa do zastosowania wobec Białorusi istniejących sankcji wymierzonych w Rosję; nalega, aby białoruski potaż, który jest głównym źródłem dochodów reżimu, pozostał na liście sankcji i nie mógł być transportowany przez terytorium UE, szczególnie dlatego, że główny producent potażu Białaruśkalij jest bezpośrednio zaangażowany w nielegalne przemieszczanie, rusefikację i indoktrynację ukraińskich dzieci; wzywa UE i jej państwa członkowskie, by pilnie zwiększyły swoje zdolności do oceny rzeczywistych skutków sankcji i ich ewentualnych skutków ubocznych, aby zapewnić pełne wdrożenie wszystkich środków ograniczających wymierzonych w Białoruś i osoby fizyczne z tego kraju oraz uniemożliwić obchodzenie tych środków, a także zapewnić odpowiednie wsparcie dla działań podejmowanych przez specjalnego wysłannika UE ds. wdrażania sankcji UE w zakresie wyeliminowania wszelkich luk i poprawy skutecznego wdrażania wszystkich sankcji;

22. apeluje o umieszczenie Rosji i Białorusi w unijnym wykazie państw trzecich wysokiego ryzyka w kontekście przeciwdziałania praniu pieniędzy i finansowaniu terroryzmu; domaga się sporządzenia wykazu najbliższych krewnych osób powiązanych z przestępczym reżimem Łukaszenki, które korzystają z gościnności państw Unii Europejskiej; domaga się natychmiastowego przeglądu ich wiz wjazdowych i statusu rezydenta; wzywa Międzynarodowy Komitet Olimpijski i inne międzynarodowe federacje sportowe, by nie zezwoliły na uczestnictwo w Igrzyskach Olimpijskich w Paryżu w 2024 r. lub w jakichkolwiek innych międzynarodowych wydarzeniach sportowych sportowcom z Białorusi i Rosji, z których wielu popiera nieuzasadnioną rosyjską wojnę napastniczą przeciwko Ukrainie, a nawet w niej uczestniczyło;

23. ubolewa nad faktem, że niektóre państwa członkowskie działają na rzecz zniesienia sankcji wobec białoruskich producentów potażu, w tym Białaruśkalij, i wzywa państwa członkowskie do określenia wspólnego podejścia do wyzwań związanych z sankcjami; potępia państwa trzecie, które pomagają Rosji i Białorusi obejść obowiązujące sankcje, oraz zwraca się do Komisji i państw członkowskich, by rozważyły działania wobec tych państw trzecich; wyraża ubolewanie z powodu oficjalnej wizyty węgierskiego ministra spraw zagranicznych i handlu w Mińsku w lutym 2023 r., która to wizyta stoi w sprzeczności z polityką UE wobec Białorusi, Rosji i wojny napastniczej przeciwko Ukrainie; wzywa Radę i wiceprzewodniczącego Komisji / wysokiego przedstawiciela Unii do spraw zagranicznych i polityki bezpieczeństwa do zbadania dalszych środków wykraczających poza sankcje oraz do opracowania spójnego i kompleksowego długoterminowego podejścia do Białorusi, w ścisłej koordynacji z partnerami UE;

Suwerenność Białorusi oraz ochrona jej języka i kultury narodowej

24. z wielkim zaniepokojeniem odnotowuje nasilające się polityczne, gospodarcze, wojskowe i kulturalne uzależnienie Białorusi od Moskwy; ubolewa nad faktem, że Białoruś stała się państwem satelitarnym Rosji, i potępia działania obu reżimów, które mogą doprowadzić do ostatecznego przejścia i aneksji Białorusi przez Rosję; potępia historyczny rewizjonizm reżimu Łukaszenki i jego próby uzasadnienia zbrodni, w szczególności represje wobec narodu białoruskiego i wojnę napastniczą przeciwko Ukrainie; potępia rozmieszczenie rosyjskiej taktycznej broni jądrowej pod dowództwem Rosji na terytorium Białorusi, co stanowi rażące naruszenie statusu Białorusi jako kraju wolnego od broni jądrowej, który został uchylony w następstwie sfałszowanego referendum konstytucyjnego z 27 lutego 2022 r.; ponownie potępia takie rozmieszczenie, które stanowi naruszenie Układu o nierozprzestrzenianiu broni jądrowej i może spowodować przemieszczanie broni jądrowej przez inne państwa w regionie; wzywa UE, jej państwa członkowskie i NATO, by podjęły wszelkie możliwe działania w odpowiedzi na rozmieszczenie przez Rosję taktycznej broni jądrowej; ubolewa nad pełną gróźb retoryką Łukaszenki dotyczącą możliwego użycia broni jądrowej; wzywa UE do współpracy z Międzynarodową Agencją Energii Atomowej i Europejską Grupą Organów Regulacyjnych ds. Bezpieczeństwa Jądrowego w celu zapewnienia

bezpieczeństwa jądowego w białoruskiej elektrowni jądowej w Ostrowcu i ubolewa nad faktem, że drugi reaktor w białoruskiej elektrowni jądowej uruchomiono bez właściwego uwzględnienia obaw dotyczących bezpieczeństwa jądowego zgłoszonych przez społeczność międzynarodową; wzywa instytucje UE i państwa członkowskie, by nie uznawały żadnych porozumień podpisanych przez reżim Łukaszenki z Rosją, które znoszą suwerenność Białorusi wbrew woli narodu;

25. wzywa UE i państwa członkowskie do utrzymania jedności w radzeniu sobie z wieloaspektowymi zagrożeniami dla UE ze strony reżimu Alaksandra Łukaszenki, w szczególności z trwającą i nasilającą się oraz zaplanowaną przez państwo instrumentalizacją migracji, czego celem jest świadome powodowanie ludzkiego cierpienia na granicach Białorusi z Łotwą, Litwą i Polską oraz w innych regionach; zdecydowanie potępia wykorzystywanie migracji do celów politycznych przez władze białoruskie i uważa to za celowo zorganizowany odwet ze strony reżimu Łukaszenki przeciwko państwu członkowskim UE za ich wsparcie dla sił demokratycznych Białorusi w celu destabilizacji tych państw członkowskich; wyraża zaniepokojenie sytuacją humanitarną wzdłuż granic Białorusi z państwami członkowskimi UE; wzywa zainteresowane państwa członkowskie UE do przestrzegania prawa UE, ponieważ przestrzeganie podstawowych norm europejskich, prawa międzynarodowego i poszanowania godności każdego życia ludzkiego, zwłaszcza w obliczu wyzwań, leży u podstaw demokratycznego projektu europejskiego, w którym UE pragnie widzieć również Białorusi; podkreśla potrzebę zagwarantowania prawa do azylu, z zapewnieniem ludzkich i godnych warunków przyjmowania migrantom i osobom ubiegającym się o azyl zdanym na własne siły na granicy;

26. jest zdania, że przybycie na Białoruś rosyjskiej prywatnej firmy wojskowej Grupa Wagner stwarza potencjalne zagrożenie dla bezpieczeństwa Ukrainy, sąsiadów Białorusi z UE i całej UE; ponawia swój apel do Rady o dodanie Grupy Wagner do unijnej listy podmiotów terrorystycznych oraz wzywa UE i jej państwa członkowskie do dalszego monitorowania działalności tej grupy, do wzmocnienia ochrony granic UE, aby zapobiec prowokacjom ze strony Grupy Wagner lub próbom przekroczenia granicy UE przez jej najemników, oraz do nieustannego zwalczania nasilającego się przemytu towarów z Białorusi;

27. odnotowuje coraz większą zależność gospodarczą Białorusi od Rosji i innych niedemokratycznych krajów, w tym Chin; potępia fakt, że Białoruś powraca do centralnie planowanego modelu gospodarczego z czasów sowieckich, który jeszcze bardziej odizoluje ten kraj od rynku światowego, będzie prowadzić do opóźnień w innowacjach i modernizacji oraz będzie skutkować ciągłym drenażem mózgow, co jest sprzeczne z interesami narodu białoruskiego, który w ostatnich latach wykazuje coraz większą inicjatywę w dziedzinie przedsiębiorczości;

28. przypomina wszystkim unijnym przedsiębiorstwom działającym na Białorusi o swoim wcześniejszym apelu o zachowanie szczególnej staranności i dopełnianie obowiązku przestrzegania praw człowieka, zgodnie z Wytocznymi ONZ dotyczącymi biznesu i praw człowieka; apeluje do takich przedsiębiorstw, by powstrzymały się od wszelkich nowych inwestycji w tym kraju oraz publicznie zaprotestowały u władz białoruskich przeciwko ciągłym represjom wobec pracowników i ogólnie obywateli;

29. wzywa Komisję i państwa członkowskie UE do dalszego wspierania małych i średnich przedsiębiorstw na Białorusi, ponieważ odegrały one ważną rolę we wspieraniu ruchu prodemokratycznego na Białorusi, zarówno podczas wyborów prezydenckich w 2020 r., jak i po nich;

30. wyraża solidarność z Białorusinami, którzy dążą do ochrony i pielęgnowania swojej tożsamości narodowej, w szczególności podejmując wysiłki w celu rozpowszechniania języka białoruskiego; ubolewa z powodu niedawnego skazania kierownika artystycznego Pawieła Beławusa na 13 lat więzienia za jego działalność promującą białoruski język i kulturę; zobowiązuje się do zwiększenia swojej komunikacji w języku białoruskim, w szczególności do tłumaczenia swoich sprawozdań i rezolucji w sprawie Białorusi i polityki Partnerstwa Wschodniego na język białoruski oraz wzywa pozostałe instytucje UE, by podjęły podobne działania;

31. wzywa reżim białoruski do zaprzestania dyskryminacji i przemocy względem wszystkich mniejszości, w szczególności etnicznych, religijnych i seksualnych; potępia władze białoruskie za ataki na etniczne społeczności litewskie i polskie w tym kraju, w szczególności poprzez niedawne decyzje o likwidacji szkół litewskich i polskich oraz eliminowanie edukacji w języku litewskim i polskim; wzywa władze białoruskie do poszanowania praw mniejszości litewskich i polskich, w tym prawa do edukacji w języku litewskim i polskim; potępia aresztowanie Andżeliki Borys, Andrzeja Poczobuta i innych członków polskiej społeczności; uważa, że zarzuty dotyczące podburzania do nienawiści i rehabilitacji nazizmu, które przedstawiono Andżelice Borys, są polityczne i pozbawione jakiegokolwiek podstawy lub wartości prawnej, oraz zwraca uwagę, że została ona uwolniona od tych zarzutów;

32. zdecydowanie potępia prześladowanie wspólnot religijnych na Białorusi, w tym prześladowanie zarówno duchownych, jak i osób świeckich, które w ramach swojej działalności religijnej odmawiają poparcia dla stanowiska reżimu Łukaszenki i wyrażają sprzeciw wobec jego polityki; potępia w związku z tym skazanie prawosławnego księdza Siarhieja Rezanowicza, jego żony i syna na 16 lat więzienia, naciski wywierane na zmarłego arcybiskupa prawosławnego Artemiusza Kiszczanki, a także regularne aresztowania duchownych, w tym uwięzienie katolickich księży Wiaczasława Adamowicza, Andreja Kulika i Alaksandra Szaoutsoua oraz katechety Uładzislaua Beladzedy w maju 2023 r.; potępia również konfiskatę kościołów katolickich w Mińsku oraz zakaz wszelkiej działalności politycznej w ramach protestanckiej działalności ewangelizacyjnej;

33. wzywa reżim Łukaszenki, by niezwłocznie położył kres kresu prześladowaniom, dyskryminacji i przemocy wobec osób LGBTI oraz zapewnił ich pełną ochronę i włączenie do społeczeństwa; wspiera wysiłki organizacji LGBTI na Białorusi w opowiadaniu się za reformami prawnymi mającymi zapewnić równe prawa i ochronę wszystkich osób;

34. ubolewa nad brakiem przepisów w sprawie przeciwdziałania dyskryminacji osób z niepełnosprawnościami na Białorusi, a także wymuszonym zamknięciem w 2021 r. Biura ds. Praw Osób z Niepełnosprawnościami – czołowej krajowej organizacji walczącej o prawa tych osób; ubolewa nad problemami, z jakimi borykają się dzieci niepełnosprawne na Białorusi w zakresie właściwej diagnozy, edukacji i reintegracji społecznej, a także nad brakiem odpowiedzialności publicznej i przejrzystości instytucji, w których te dzieci się znajdują; podkreśla potrzebę deinstytucjonalizacji i uchylenia białoruskiej ustawy nr 183-Z z 30 czerwca 2022 r. w sprawie praw osób niepełnosprawnych i ich reintegracji społecznej, która to ustawa dyskryminuje dzieci i osoby z niepełnosprawnościami, ograniczając ich możliwość dostępu do kształcenia podstawowego, średniego i wyższego w zależności od stopnia niepełnosprawności; jest przerażony, że władze białoruskie w dalszym ciągu umieszczają osoby z różnymi niepełnosprawnościami w tych samych placówkach i nie udzielają żadnej z tych grup specjalistycznej opieki, że ponad 10 tys. osób z niepełnosprawnościami, przebywających w instytucjach „psychoneurologicznych”, pozbawiono ich praw oraz że sądy wyznaczyły dyrektorów tych instytucji jako opiekunów prawnych tych osób; podkreśla, że trzeba uchylić przepisy umożliwiające niedobrowolne pozbawienie wolności;

Wsparcie dla demokracji i aspiracji europejskich

35. podkreśla, że Białoruś łączy historyczne więzi z resztą Europy oraz że współuczestniczy ona w dziedzictwie europejskiej kultury i tożsamości, a także że w oparciu o aspiracje narodu białoruskiego kraj ten powinien pozostać częścią europejskiej przestrzeni politycznej, kulturalnej i gospodarczej; z zadowoleniem dostrzega i popiera deklaracje dotyczące europejskich aspiracji Białorusinów złożone przez Swiatłanę Cichanouską i liderów białoruskich demokratycznych partii politycznych; wzywa instytucje UE i państwa członkowskie do opracowania ambitniejszej i bardziej kompleksowej strategii oraz szeroko zakrojonego planu gospodarczego na rzecz wspierania białoruskich sił demokratycznych, w tym opozycyjnych partii politycznych, działaczy społeczeństwa obywatelskiego, obrońców praw człowieka, niezależnych artystów, niezależnych związków zawodowych i wolnych mediów zarówno na Białorusi, jak i poza nią w celu wspierania transformacji demokratycznej w tym kraju oraz zachowania niepodległości i suwerenności Białorusi; domaga się wszechstronnych programów budowania zdolności, szkoleń na temat wiedzy prawnej na potrzeby opracowywania projektów przepisów, bezpieczeństwa cyfrowego i osobistego oraz inicjatyw w zakresie mentoringu, staży i innych możliwości edukacyjnych, aby wzmocnić pozycję tych podmiotów i rozwijać ich potencjał;

36. wzywa do poprawy komunikacji UE z białoruskim społeczeństwem w celu informowania go i przeciwdziałania dezinformacji i propagandzie ze strony mediów kontrolowanych przez państwo; wzywa państwa członkowskie UE do wspierania kontaktów międzyludzkich między własnymi narodami a narodem białoruskim oraz do koordynowania działań w celu pokonywania trudności, z jakimi borykają się siły demokratyczne, opozycyjne partie polityczne, działacze społeczeństwa obywatelskiego i inni obywatele Białorusi na uchodźstwie, na przykład w procesie uzyskiwania zezwoleń na pobyt, otwierania rachunków bankowych i w kontekście procedur składania wniosków wizowych na Białorusi i w krajach trzecich, w tym również na skutek nieprawidłowego stosowania systemu sankcji; podkreśla, że narodu białoruskiego nie należy utożsamiać z reżimem Łukaszenki oraz że Białorusini mieszkający na wygnaniu nie powinni być dyskryminowani z powodu zaangażowania reżimu w wojnę przeciwko Ukrainie; ubolewa nad celowym wydalaniem przez reżim Łukaszenki dyplomatów z UE, jej państw członkowskich i innych państw lub nieprzedłużeniem im akredytacji w celu ograniczenia wsparcia udzielanego przez nich prześladowanym Białorusinom i możliwości wydawania wiz; zwraca uwagę na prace unijnych organizacji społeczeństwa obywatelskiego na rzecz wspierania ich białoruskich partnerów i pomocy Białorusinom w procesie relokacji oraz wzywa UE i jej państwa członkowskie, by dalej umożliwiały prowadzenie tych prac;

37. zachęca państwa członkowskie, by w dalszym stopniu upraszczały procedury uzyskiwania wiz oraz pozwoleń na pobyt dla osób uciekających z Białorusi ze względów politycznych lub wymagających leczenia w wyniku popełnionej wobec nich przemocy; wzywa Komisję i państwa członkowskie do przygotowania przepisów i procedur postępowania w przypadkach, w których obrońcy praw człowieka i inni działacze społeczeństwa obywatelskiego są pozbawiani obywatelstwa na Białorusi, a także do udzielenia wsparcia Białorusinom mieszkającym w UE, których dokumenty tożsamości wkrótce wygasną i którzy nie mają możliwości przedłużenia ich ważności, ponieważ nie mogą wrócić na Białoruś;

38. wzywa Radę, by dokonała przeglądu i aktualizacji swoich konkluzji w sprawie Białorusi, skupiając się na prawie pierwszeństwa i ograniczaniu ryzyka dla bezpieczeństwa stwarzanego przez reżim Łukaszenki, skutecznej polityce publicznej UE i współpracy z narodem białoruskim, w tym osobami przebywającymi na wygnaniu, zorganizowanej współpracy z białoruskimi siłami demokratycznymi i społeczeństwem obywatelskim oraz wsparciu dla ofiar reżimu Łukaszenki;

39. z zadowoleniem przyjmuje otwarcie w Brukseli 1 marca 2023 r. oficjalnej Misji Demokratycznej Białorusi; z zadowoleniem przyjmuje ponadto utworzenie zjednoczonego rządu tymczasowego jako głównego organu wykonawczego ruchu demokratycznego, który wraz z Radą Koordynacyjną, zjednoczonym organem przedstawicielskim demokratycznego społeczeństwa białoruskiego, powinien być traktowany przez społeczność międzynarodową jako demokratyczny przedstawiciel narodu białoruskiego; apeluje o podpisanie porozumienia, które sformalizuje i usystematyzuje współpracę między Parlamentem Europejskim a białoruskimi siłami demokratycznymi i społeczeństwem obywatelskim Białorusi, w tym zjednoczonym rządem tymczasowym i Radą Koordynacyjną; podkreśla, że Komisja i Rada powinny utrzymać międzynarodową uwagę i wsparcie z myślą o prodemokratycznym ruchu na Białorusi, gdyż w następstwie rosyjskiej wojny napastniczej przeciwko Ukrainie ta uwaga i wsparcie zeszły na dalszy plan; apeluje do Rady i Komisji, aby były przygotowane na różne scenariusze, takie jak (przymusowe) zastąpienie Łukaszenki lub faktyczna aneksja bądź okupacja Białorusi przez Rosję, oraz aby konsultowały się ze zjednoczonym rządem tymczasowym w sprawie tych scenariuszy;

40. z zadowoleniem przyjmuje zatwierdzenie przez Komisję programu „EU4Belarus – wspieranie odporności społecznej i rozwoju kapitału ludzkiego”, którego celem jest wspieranie demokratycznych aspiracji Białorusi; uważa, że takie wsparcie ma zasadnicze znaczenie dla utrzymania zmian w białoruskim społeczeństwie, które wynikły z pokojowych prodemokratycznych ruchów podczas wyborów prezydenckich w 2020 r.; nalega, by fundusze programu EU4Belarus były strategicznie przeznaczane na działania wspierające europejskie aspiracje narodu białoruskiego;

41. wzywa Komisję i państwa członkowskie do dalszego udzielania i zwiększenia wsparcia na rzecz działalności kulturalnej i edukacyjnej białoruskiego społeczeństwa obywatelskiego i instytucji akademickich, w tym również z myślą o wspieraniu białoruskiego języka i niezależnych mediów; zwraca uwagę, jak ważne jest wspieranie cyfryzacji i tworzenia przestrzeni dla prodemokratycznego zaangażowania obywatelskiego i politycznego Białorusinów; wzywa Komisję i państwa członkowskie, by dalej wspierały białoruskie niezależne media, które zostały zdziesiątkowane po wyborach prezydenckich w 2020 r. oraz musiały przenieść i odbudować swoją działalność; w związku z tym zwraca się do Komisji i państw członkowskich o wzmocnienie zdolności mediów w języku białoruskim, w tym takich jak Karta 97, Radio Racyja, Euroradio, Belsat TV, Naša Niva i Novy Čas, oraz o zwrócenie szczególnej uwagi na nowe ośrodki medialne, takie jak NEXTA, Malanka i Zerkalo (dawniej TUT.BY); z zadowoleniem przyjmuje przeniesienie Radia Wolna Europa oraz otwarcie jego biura na Litwie, co umożliwi wiarygodne relacje dla słuchaczy na Białorusi;

42. podkreśla znaczenie stałego wzmacniania więzi i współpracy między Białorusią, z jednej strony, a młodzieżą i środowiskiem akademickim w UE, z drugiej strony; z zadowoleniem przyjmuje przyznanie przez UE środków finansowych na zapewnienie możliwości edukacyjnych białoruskim studentom i specjalistom, w szczególności w ramach projektu EU4Belarus MOST+ (program mobilności na rzecz ukierunkowanych kontaktów międzyludzkich); oczekuje, że takie wsparcie będzie kontynuowane, a Białorusini będą licznie uczestniczyć w programach UE, takich jak Erasmus+ i „Horyzont Europa”; wzywa ponadto do stałego wspierania białoruskich niezależnych instytucji akademickich, w tym Europejskiego Uniwersytetu Humanistycznego w Wilnie;

43. nalega, by znaczna część unijnego wsparcia finansowego była nadal kierowana za pośrednictwem elastycznych i obiektywnych mechanizmów UE, takich jak Europejski Fundusz na rzecz Demokracji (EFD), co zapewniłoby odpowiednie ukierunkowanie i rozliczalność względem organizacji społeczeństwa obywatelskiego, niezależnych mediów i grup prodemokratycznych; wzywa do zwiększenia finansowania niskoprogowego dla organizacji pozarządowych na Białorusi i poza nią; sugeruje, że EFD powinien w większym stopniu koncentrować się na Białorusi, a państwa członkowskie powinny zapewnić funduszowi więcej środków na wspieranie sił demokratycznych Białorusi;

44. popiera przygotowania do międzynarodowej konferencji darczyńców pod przewodnictwem UE, aby wspierać siły demokratyczne Białorusi; wzywa UE do współpracy na poziomie operacyjnym z przedstawicielami sił demokratycznych na Białorusi, by zakończyć prace nad przyjęciem programu wdrożenia pakietu gospodarczego i inwestycyjnego w wysokości 3 mld EUR, który został już przewidziany przez Komisję jako sposób na uwzględnienie demokratycznych aspiracji narodu białoruskiego; wzywa do dialogu politycznego między UE a siłami demokratycznymi Białorusi w celu osiągnięcia wspólnej wizji wspomnianego wyżej planu wsparcia; podkreśla potrzebę merytorycznej debaty publicznej, aby zbudować poparcie społeczne dla znacznego zaangażowania UE;

45. wyraża zaniepokojenie dotyczące przejrzystości, wolności i uczciwości wyborów parlamentarnych i lokalnych w 2024 r. na Białorusi, w szczególności w świetle nowych ograniczeń prawnych względem partii politycznych i oświadczeń Centralnej Komisji Wyborczej kwestionujących znaczenie międzynarodowej obserwacji wyborów i roli Biura Instytucji Demokratycznych i Praw Człowieka (ODIHR) OBWE; potępia tworzenie nieznośnych warunków dla opozycyjnych partii demokratycznych na Białorusi i ograniczanie ich działalności; potępia w szczególności nową ustawę o partiach politycznych przyjętą w lutym 2023 r., która ma wyrażnie na celu ograniczenie i powstrzymanie działań sił demokratycznych poprzez nałożenie dodatkowych ograniczeń i obowiązku rejestracji w Ministerstwie Sprawiedliwości; jest zdania, że oczywistym celem tej ustawy jest próba formalnego zlikwidowania partii demokratycznych i uniemożliwienie im udziału w wyborach parlamentarnych w 2024 r. oraz że ostatecznie doprowadzi ona do faktycznego zakazu wszystkich partii politycznych sprzeciwiających się reżimowi; wzywa krajowe partie polityczne państw członkowskich oraz europejskie partie polityczne i fundacje, by dalej rozwijały współpracę z demokratycznymi partiami politycznymi na Białorusi i wsparcie na ich rzecz;

46. wzywa liderów białoruskich sił demokratycznych, by utrzymali jedność i w dalszym ciągu stosowali innowacyjne metody współpracy z narodem białoruskim i metody informowania go, w szczególności w kraju, co pozwoli utrzymać zaufanie Białorusinów i wiarę w zmiany demokratyczne oraz zmobilizować ich przed nadchodzącymi wyborami;

o

o o

47. zobowiązuje swoją przewodniczącą do przekazania niniejszej rezolucji Radzie, Komisji, wiceprzewodzącemu Komisji / wysokiemu przedstawicielowi Unii do spraw zagranicznych i polityki bezpieczeństwa, rządowi i parlamentom państw członkowskich, wysokiemu komisarzowi Narodów Zjednoczonych ds. praw człowieka, sekretarzowi generalnemu Organizacji Narodów Zjednoczonych, Międzynarodowej Organizacji Pracy, Radzie Europy, Organizacji Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie, przedstawicielom białoruskich sił demokratycznych, Międzynarodowemu Czerwonemu Krzyżowi, Międzynarodowemu Komitetowi Olimpijskiemu, Unii Europejskich Związków Piłkarskich, Międzynarodowej Federacji Piłki Nożnej, Międzynarodowej Federacji Hokeja na Lodzie, Międzynarodowej Federacji Tenisowej, Stowarzyszeniu Zawodowych Tenistów i Stowarzyszeniu Kobiecego Tenisa, a także faktycznym władzom Republiki Białorusi.